

De Koninklijke Kring voor Heemkunde stelt voor

Schatten van erfgoed

In onze huidige maatschappij wordt er veel aandacht besteed aan het meten van alle mogelijke dingen. Hoe snel kun je lopen? Hoeveel verdien je? Wat is mijn tweedehandse auto waard? Om het in moderne woorden te zeggen, alles wordt *gekwantificeerd*, in getallen uitgedrukt. Dat getal zegt echter lang niet alles over de kwaliteit van het product dat wordt gemeten. Veilingen zijn daar een uitstekend voorbeeld van. Je kunt er – vaak ongewild – mooie koopjes doen, maar evenzeer word je er afgezet zonder dat je het zelf beseft. De prijs wordt vaak mee bepaald door de omstandigheden, de context. Vincent Van Gogh is daarvan een uitstekend voorbeeld. Maar we hoeven het niet eens zo ver te gaan zoeken. Een Duvel in d'Ekster is goedkoper dan in de Hilton. Hij zal daarom – wat mij betreft – zeker niet beter smaken aan de Groenplaats dan op de Varkensmarkt. Er zijn inderdaad altijd verschillende mechanismen aan het werk die bepalen wat we goed vinden en waarom we dat doen.

Zo is het ook met ons cultureel erfgoed. De waarde van een stuk uit ons patrimonium wordt door vele en verschillende factoren bepaald. Na het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) zijn de heiligenbeelden onder glazen stolp massaal op de puinhoop – containerparken bestonden toen nog niet – terechtgekomen. Onze teerbemide heiligen – met Antonius en Franciscus op kop – verloren hun intrinsieke waarde, met name de waarde die ze hadden in het volksgeloof. Het geloof aan die (volks)heiligen verwaaide als het kalk waaruit ze waren samengesteld. Nog niet eens twintig jaar later zijn onze Vlaamse heiligen (met immigrantenroots) aan een serieuze comeback begonnen. Voor diezelfde Franciscus moest je plots bij de antiquair een bedrag betalen, waar je vroeger wel een dozijn Franciscussen voor kreeg in de winkel om de hoek. Van geloofssymbool zonder status werd Antonius plots statussymbool zonder geloof. Althans voor de meeste bezitters.

In het Museum voor Heem- en Oudheidkunde in Kontich bevinden zich – naast de net voorgestelde devotionalia – nog een massa voorwerpen die aan dezelfde wetmatigheden zijn blootgesteld. Onze afdeling textiel is een zeer mooi voorbeeld van deze evolutie. Merklappen die in tijden van crisis als vod werden gebruikt, gaan nu voor honderden euro's over de toonbank en dames uit Nederland en Frankrijk, ja zelfs uit Japan en de Verenigde Staten, komen naar Kontich om zich massaal te vergapen aan stukjes vlijt uit ons Vlaams verleden.

De aangehaalde voorbeelden zijn evenveel bewijzen voor het feit dat waarde weliswaar gekwantificeerd wordt, maar dat de gebruiker, bezitter of toeschouwer over de kwaliteit oordeelt. En dat is vaak een heel individueel gebeuren. Het fotoalbum van je huwelijk is zeer beperkt in waarde voor de buitenstaander, maar voor jou is de emotionele waarde waarschijnlijk enorm groot, want het kan de unieke link zijn met een verloren partner of gewoon met de streek waar je vandaan komt of de veruitwendiging van de mooiste dag van je leven. En daar valt geen prijs op te plakken.

Op de erfgoeddag van 2007 gaat het precies over de waarde van ons cultureel erfgoed. En dat willen we dan ook voor één keer centraal stellen. Het is niet zo zeer de taak van een heemkundige kring om de waarde van dingen vast te leggen, dan wel de dingen naar waarde te schatten. Wij moeten optreden als beschermheren van het verleden om de toekomst van ons heden te vrijwaren. Ik verklaar me nader. Hoe een dorpsgemeenschap als die van Kontich en Waarloos heeft geleefd, draagt bij tot wat er op vele manieren nu gebeurt. En hoe het gebeurt. Dat vindt zijn uiting op cultureel vlak, maar ook op politiek of sociocultureel vlak. De zorg

om het milieu bijvoorbeeld is er niet plots zo maar gekomen, maar het is wel een factor die wordt mee bepaald over hoe we vroeger over onze omgeving dachten. Daardoor is de oude spoorwegberm uit het verleden een waarborg voor een ecologisch long(etje) in de toekomst door de zorg die we er vandaag aan besteden.

Met cultureel erfgoed is het net zo. Wat je laat verloren gaan, kan later waardevol blijken omwille van totaal andere redenen, maar is reddeloos verloren, wanneer je er geen aandacht aan besteedt. Hoe we ons gedroegen, wat we aten, welke kleren we droegen, het lijkt allemaal zo futiel, maar het succes van series zoals *Terug naar Oosterdonk* of *Rotterdamse Club* ademt niet enkel nostalgie uit, ze zijn tevens een spiegel voor onze vooruitsnellende maatschappij. De gang naar het verleden als remedie tegen de rush van het heden.

Daarom willen we proberen op de erfgoeddag de klok (nog zo'n meettoestel dat kwantificeert) even stil te zetten om te meten wat er nu is. Zoiets kan speels, gewoon door je te laten wegen en meten op de oude weegschaal van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, tegenwoordig Kind en Gezin, maar beter bekend als *de weeg*. Word je boven de vijftig kilo gekwantificeerd, dan krijg je het kwalificatielabel: *Komt niet aanmerking voor hekserij, wegens te zwaar om op een bezem door de lucht te vliegen*.

Het kan echter ook ernstig door een voorwerp te laten schatten dat je thuis nog op zolder had. Of dat lelijke schilderijtje dat misschien toch meer waarde heeft dan je zelf dacht.

Het is in ieder geval de bedoeling van deze erfgoeddag om waardering toe te kennen aan ons cultureel erfgoed. We hebben geërfd om te koesteren. En koesteren kan alleen kwalitatief.

We hopen daarom dat we jullie massaal op deze erfgoeddag zullen mogen ontmoeten.

Paul Catteeuw